

CLOSE-UP

BRITSE ARCHEOLOGEN RECONSTRUEREN SLAG VAN OUDENAARDE

Een Brits archeologenteam is met metaaldetectoren naar ons land afgezakt om er op zoek te gaan naar restanten van een premodern slagveld. Uit de kogelssporen hoopt het team de slag van Oudenaarde – in 2008 driehonderd jaar geleden – te kunnen reconstrueren.

Een slagveld onder grond

De kogels lijken wel verharde bollen kauwgom. © edm

VAN ONZE REDACTEUR

GEERT SELS

Martine Vandeponseele woont al jaren op een slagveld. Dat kwam de vrouw van pachter Lamens enkele jaren geleden te weten. Amateur-archeologen kwamen langs met detectoren om hun zeventig hectare landbouwgrond in Oudenaarde te onderzoeken op oorlogstuig. De boer en de boerin kregen toen enkele kogels als souvenir. Vermoedelijke ouderdom: driehonderd jaar.

De taal in de streek getuigt al eeuwenlang van de harde strijd die op deze rustieke Ronde van Vlaanderen-grond gevoerd werd. De Slag van Oudenaarde werd in 1708 uitgevochten tussen de Diepebeek en de Marollebeek; in de volksmond heet die laatste nog altijd de 'bloedbeek'. De provinciaal archeoloog Luc Bauters herinnert zich dat zijn grootvader als schietgebedje kreeg aangeleerd: 'van de soldaten van Malbroek, beware ons'. 'Malbroek' was de Engelse strateeg Marlborough, die het met zijn leger geallieerden opnam tegen de Fransen van de zonnekoning Louis XIV.

Die militaire campagne maakte deel uit van de successieoorlogen die Europa tussen 1701 en 1714 in hun greep hielden. Had de Spaanse koning Karel II maar kinderen gehad, dan had het allemaal niet hoeven. Maar omdat er geen opvolging was, probeerde Louis XIV zijn rechten te doen gelden. Uit vrees voor een Frans-Spaanse supermacht sloten Engelsen, Nederlanders, Oostenrijkse Habsburgers en Pruisen een bondgenootschap.

In 1708 stootten de twee legers even buiten Oudenaarde op elkaar. Aanzeggingen voor een veldslag waren er niet. De Fransen hadden er zelfs geen zin in. Bij elk voorafgaand treffen hadden

Met metaaldetectoren waarop een gps-systeem gemonteerd is, willen de Britse archeologen het terrein onderzoeken. © Eric de Mildt

Britten tegen Fransen tijdens de slag van Oudenaarde, in 1708. © rr

ze veel manschappen verloren, en ze wilden graag hun 85.000 soldaten op aantal houden. Maar een dag vol schermutselingen eindigde uiteindelijk in een veldslag. Beide legers gooiden steeds meer soldaten in de strijd.

Balans: 20.000 doden. En een smadelijke nederlaag voor de Fransen. Marlborough stoomde door en won ook de slag van Rijssel. De contouren van het huidige Europa werden uitgetekend.

Belang

Het belang van het onderzoek is niet gering. In Oudenaarde wordt voor het eerst een onderzoek van dergelijke schaal op het vasteland gedaan. Daarvoor zijn Britse ar-

cheologen van de Battlefields Trust overgekomen. Zij zitten in de spits van de 'slagveldarcheologie', een wat veronachtzaamde tak van de wetenschap die in opmars is.

In de woonkamer van de hoeve van Martine Vandeponseele zie ik meteen wie de onderzoeksleider Glenn Foard is. Met zijn bebaarde hoofd in een muts, en een camouflagevest over twee fleecjassen ziet hij eruit als een Tsjetsjeense vrijheidsstrijder. Bepaald gretig staat hij met zijn Belgische collega over een bakje gebogen. Er liggen balletjes in, die er op het eer-

Uit de sporen van de kogelsoorten kan men de bewegingen van de legers afleiden

ste gezicht als verharde bollen kauwgom uitzien.

Dit is een collectie loden kogels die op een ander slagveld zijn verzameld. Het gros is nog rond; dat zijn de missers die in de grond belandden. De kogels met een stompe kant troffen doel. 'Deze kogels werden in serie gegoten en massaal geproduceerd', zegt Foard. 'In grote tonnen reisden ze mee met de legers. Elk leger had zijn eigen variëteit. De Engelse kogels hadden een grotere diameter dan de Franse. Verder waren er nog verschillen tussen pistolen en musketten, en tussen de munitie van de infanterie en de cavalerie.'

Die kennis komt Foard en zijn team van pas om de veldslag in Oudenaarde te reconstrueren. Zijn methode bestaat erin het terrein van 28 vierkante kilometer te onderzoeken met metaaldetectoren. Op de instrumenten is een gps-systeem gemonteerd, dat elke vijftien seconden een registratie maakt. Opgraven doet de Battlefields Trust niet. Door de registraties op een stafkaart te zetten, ontstaat een spoor van kogelsoorten, waaruit men de bewegingen van de legers kan afleiden.

De methode is eerder met succes toegepast op het slagveld van Edgehill. 'We vergelijken steeds de geschreven bronnen, het landschap en de archeologische bevindingen', zegt John Carman, van de universiteit van Birmingham. 'Het is eerst kwestie te achterhalen hoe het landschap er toen uitzag. Er kan een woud gestaan hebben. Dat is belangrijk, want het kan de bewegingen van een leger beïnvloed hebben.'

'In Edgehill is lang gedacht dat de legerconfrontatie een horizontale lijn volgde, maar het bleek een verticale. Aan de kogels kon je goed zien hoe de cavalerie zich verplaatst had. Die bewegingen stemden overeen met de mogelijkheden die het terrein bood.'

'Slagveldarcheologie kan ons veel leren', zegt Foard. 'Ze vertelt het verhaal van de dominantie van Europa. We leerden het buskruit in China kennen, maar perfectioneerden het tot een doeltreffend oorlogstuig. Zo werd Europa een overwinningmacht en begon de kolonisatie.'

In 2008 blikt Oudenaarde terug op 300 jaar 'Slag bij Oudenaarde'. Met een feestweekend, een tentoonstelling en een reconstructie van de veldslag. Inlichtingen 055-31.72.51.

ONLINE

www.oudenaarde1708.be

